

ชุมชนชาวนาทำกลางกระบะบริโภคนิยม The Peasant Community among Consumerism

กาญจนา รัตนพันธ์¹*

คำสำคัญ : ชุมชนชาวนา, บริโภคนิยม, อัตลักษณ์

Keyword : The Peasant Community, Consumerism, Identity

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างความเป็นชุมชนชาวนาในอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ตำบลกระบะบริโภคนิยมและเพื่อศึกษาพลวัตของชาวนากับการปรับตัวในกระแสบริโภคนิยมในอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดโครงสร้าง-ผู้กระทำการ และแนวคิดกระแสบริโภคนิยม โดยมีพื้นที่ศึกษาคือ อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิหลังของชีวิตของชาวนาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีความหลากหลาย เช่น ข้าราชการครู นักการเมือง ผู้นำชุมชน และชาวบ้านแต่ก็ยังคงมีอุดมการณ์ของการทำนาจากเดิมที่ชาวนาเป็นคนกลุ่มใหญ่ในชุมชนแต่ในปัจจุบันชาวนากลับเป็นคนกลุ่มเล็กๆ ที่ยังคงดำรงอยู่ในชุมชนที่มีการผสมผสานระหว่างชีวิตที่เป็นแบบเก่าที่ถือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม แม้ว่าบางคนไม่ได้ถือประเพณีที่เคร่งครัดตามแบบสมัยก่อนก็ตาม แต่กลับเห็นว่าการทำงานเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้วิถีชีวิตดำเนินอยู่ในชุมชนได้ไม่ว่าจะทำนาเพื่อลดรายจ่าย เพื่อการดำรงชีพ กระทั่งเพื่อดำรงความเชื่อในเรื่องของการทำนาไว้ ก็ตาม แต่การดำเนินชีวิตของชาวนานั้น มีทั้งการต่อสู้ ต่อรอง เพื่อตนเองและครอบครัว และบางส่วนของวิถีชีวิตก็ยังตกอยู่ในค่านิยมบางประการที่ส่งเสริมให้ยังคงทำนาอยู่ การดำรงอยู่ในชุมชนจึงแสดงให้เห็นความสำคัญของอิทธิพลโครงสร้างในสังคมและความพยายามที่จะกระทำการ ในเรื่องต่างๆ จากตัวของชาวนาเอง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 90110

*Corresponding author : โทรศัพท์ 08-0396-2530 Email-oilratana@hotmail.com

การนิยามตัวตนของชาวนา สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของคนในชุมชนที่กำลังปรับโครงสร้าง โดยเป็นการนิยามที่อยู่บนวิธีคิดที่หันไปมีวิถีชีวิตแบบบริโภคนิยม โดยชาวนากลุ่มนี้จะมีทางเลือกที่หลากหลาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชาวนาที่มีลักษณะที่ไม่คงรูปและเป็นไปตามความสัมพันธ์ของบุคคล พื้นที่การเจรจาต่อรองในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ซึ่งมีอยู่หลายแบบ รวมถึงบริบททางสังคมที่มีการปะทะปะสานกัน โดยถือเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชาวนาที่เกิดจากความคาดหวังของสังคม อัตลักษณ์ของชาวนาที่ไม่เป็นเพียงผู้กระทำการจากสังคมรอบข้างเท่านั้นโดยสรุป โครงสร้างทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นชุมชนชาวนาและความสามารถในการเป็นผู้กระทำการของชาวนาในชุมชนคลองหอยโข่ง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์ของชาวนามีความหลากหลาย และแตกต่างเช่นเดียวกับคนกลุ่มอื่นในสังคม

ABSTRACT

This research is proposed to study the creation of a farmer community in the Klong Hoi Khong , Songkhla Province inside the popularity consumers and to study the dynamics flow of farmers with the adaptive to current consumer trend in the Klong Hoi Khong, Songkhla province by using the quality research methodology, community culture conception, concept of structures – operative and current popular consumption concept that in the Klong Hoi Khong, Songkhla province area scope.

The research found that background of the Peasant Community life, the main group demonstrate that there are various ways of life such as government official, political official and leadership community, however the ideology of the farm became from the farmers that are the large group of people in communities and farmers to their current small group of people, still live in the community and have the combination of a life that holds the old custom and traditions, beliefs, values, and although some people do not hold the traditions as strictly of the ancients, but they think that the farm is the way that they can live in the community. Then for the life of farmers, both are fighting for their self and family, some part of the way of life still is in the some popularity and certain values to continue to farm survival in the community that has demonstrated the importance of structural influences in society and try to agency in from the peasantry.

For a definition of the farmers that are reflect for the adjustment of people in communities that are rural restructuring by definition thought that how to turn a life as popular consume conception by the group of farmer will have the various choices that are the part of peasant life, does not endure and to continue as a relationship of people, individual areas of negotiations in everyday life, environments and many situations including the social context of a battle interlace by create the identity community of farmers that caused by the expectations of society, identity of the farmers who do not only from besides society.

In summary, the structure of social is part that affects with the creation of farmer's community identity, but also included the ability to act as a operation in community of farmers in Klong Hoy Khong and shows that identity of the farmer is as diverse and different from other groups in society.

คำนำ

บริบทชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบของชุมชนมีการเปิดรับความทันสมัยที่เกิดจากการพึ่งพาจากโลกภายนอกมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ กาญจนาน และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530) ที่ได้มองว่าเมื่อความทันสมัยเข้าสู่ชุมชน ชุมชนจะปรับเปลี่ยนรูปแบบของชุมชนที่เรียกว่า “กึ่งหมู่บ้านกึ่งเมือง” แต่ก็ยังคงหลงเหลือร่องรอยวิถีแบบชุมชนในลักษณะที่ยังคงพึ่งตนเองในบางส่วน ไม่ว่าจะเป็นการมีวิถีเกษตรในครัวเรือน เช่น การปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ซึ่งเป็นภาพของวิถีชุมชนที่มีความซับซ้อนไปด้วยภาพสังคมเมืองไม่จะเป็นการเน้นความสะดวกสบาย การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน และวิถีแบบชุมชนดั้งเดิมในร่องรอยของชุมชนที่ยังคงมีการต่อต้านหรือตอบโต้กับสังคมภายนอก มีการปะทะปะสานแล้วมีการปรับตัวกับวิถีแบบใหม่ที่ ผสมกลมกลืนกันไม่จะเป็นเป็นการการผลิตเพื่อการจำหน่าย เพิ่มขึ้น และยังคงรักษาอุดมการณ์ไว้อย่างแนบแน่น

การปรับตัว ต่อสู้ ต่อรอง กับกลไกใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นส่วนจำเป็นที่นำไปสู่การดำรงชีวิตชีวิตประจำวัน ปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตชาวนาก็เต็มไปด้วยความเคลื่อนไหวในบริบทต่าง ๆ ของสังคม มีความซับซ้อนของระบบคิด มีมุมมองและมิติที่แฝงนัยยะของการดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2548: 4) ที่มองว่าสังคมไทยมิได้ตกอยู่ภายใต้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมเท่านั้น แต่เป็นส่วนหนึ่งความเป็นสมัยใหม่ (modernity) ที่แสดงถึงความพยายามที่จะเปลี่ยนความคิดนามธรรมทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าและความหมายในชีวิตของผู้คนให้กลายเป็นเพียงวัตถุหรือสินค้านำไปสู่การลดทอนความเป็นมนุษย์ (dehumanization) จนเกิดการแปลกแยกให้กลายเป็นคนอื่นในวัฒนธรรมของพวกเขาเอง และกลายเป็นการแสดงตัวตนและดำรงชีวิตอยู่อย่างไร้ศักดิ์ศรี ทั้งนี้เพราะในด้านหนึ่งเกิดการจองจำและแช่แข็ง พวกเขาไว้ด้วยการตีตรา และปิดป้ายอย่างตายตัว ในอีกด้านหนึ่งก็เป็นการตอกย้ำให้ปัจเจกชนกลายเป็นเพียงผู้หลงใหลลัทธิบริโภคนิยมอย่างไม่มีลืมหูลืมตา

ในขณะเดียวกัน Giddens (1990 อ้างใน วัฒนา สุกันต์ศิลป์: 2548, 45-46) ก็มองว่า ลัทธิบริโภคนิยม นั้นทำให้การติดต่อสัมพันธ์ของคนทั่วโลกเป็นไปอย่างเข้มข้นทำให้เกิดการเชื่อมโยงท้องถิ่นต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลกันเข้าด้วยกันเทคโนโลยีที่มาในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ข้อมูล เงินทุน แนวคิด และ อุดมการณ์ สามารถข้ามพรมแดนได้อย่างรวดเร็ว อำนาจที่เกิดมาจากรัฐไม่สามารถควบคุมได้อีกต่อไป สังคมที่เกิดขึ้นมีการเชื่อมโยงถึงกันหรือในบางครั้ง อาจมีแบบแผนเดียวกันกับวัฒนธรรมของโลกซึ่งชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของการกระจายของสินค้า พฤติกรรม รสนิยม การปฏิบัติและความคิดความเชื่อต่าง ๆ จากสังคมตะวันตกไปสู่สังคมอื่นทั่วโลก เกิดความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมและมีการเชื่อมโยงระหว่างชีวิตส่วนตัว (Everyday life) กับข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารการคมนาคมหลายรูปแบบเข้าด้วยกันจนก่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติที่หลากหลายทั้งในด้านบวกและด้านลบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของความเชื่อในวิถีปฏิบัติที่ชาวนาในพื้นที่คลองหอยโข่งได้ปฏิบัติ และสืบทอดจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชุมชน เช่น การร่วมประเพณีวันว่าง พิธีการไหว้ตายาย และ กิจกรรมในรอบชีวิตที่ชาวนาปฏิบัติมาตั้งแต่ในอดีตล้วนเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้น การตระหนักถึงอิทธิพลและวิถีคตินั้นสามารถช่วยให้คนในชุมชนท้องถิ่นมองเห็นและเข้าใจในเสียงสะท้อนของตนเอง และผู้อื่น ๆ ในชุมชนรวมไปถึงสภาพแวดล้อมใน

ท้องถิ่นที่เป็นส่วนมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวันเพื่อทำความเข้าใจ และเรียนรู้การใช้ชีวิตที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมในชุมชนคลองหอยโข่งในแต่ละช่วงเวลา

อุปกรณ์และวิธีการ

วิธีวิทยาของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) และให้ความสำคัญกับข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยศึกษาผ่านแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ แหล่งที่หนึ่ง ศึกษาข้อมูลเอกสาร บทความ งานวิจัย รายงานทางวิชาการ ประวัติชุมชน รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล แหล่งที่สอง ศึกษาผ่านการสังเกตการณ์โดยการเข้าไปสัมผัสในกิจกรรมบางกิจกรรมที่สามารถเข้าร่วมได้หรือได้มีโอกาสเข้าร่วม เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ตามสถานการณ์และเวลา นอกจากนี้ยังศึกษาผ่านการพูดคุยจากผู้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะให้ความสำคัญกับกลุ่มชาวนาเป็นกลุ่มข้อมูลหลัก ที่สะท้อนวิธีคิดต่าง ๆ ผ่านการพูดคุยถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมไปถึงการร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่ให้ความสำคัญ โดยประเด็นของการพูดคุยนั้น ผู้วิจัยให้ความสำคัญโดยการเปิดโอกาสให้กลุ่มข้อมูลได้สะท้อนถึงการรับรู้ การมีมุมมองที่มีต่อเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นในบริบทของชุมชนของผู้พูด โดยการทำความเข้าใจในความคิด มุมมอง อุดมการณ์ ที่เกิดจากการพูดคุย การปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่าง ๆ ในสังคมภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวของผู้คนในชุมชน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ความเป็นชุมชน

“ความเป็นชุมชน” เป็นเรื่องของความเป็นตัวตน หรือบางคนอาจเรียกว่า “อัตลักษณ์” (identity) ซึ่งความเป็นตัวตนอัน หลากหลายปรากฏในหลายรูปลักษณะที่มีความหมาย เพราะเป็นความพยายามจะบอกคนอื่นให้รู้ว่า “ฉันเป็นใคร” ซึ่งเป็นเรื่องของเชื่อมโยงตัวเองกับคนอื่นในสังคม โดยการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น วัฒนธรรมและอุดมการณ์ที่แทรกซึมอยู่ในชุมชนอยู่ในสังคมที่เป็นส่วนผลักดันให้ยังคงมีการทำนาอยู่ แต่ในอีกมิติหนึ่งก็ยังคงมีการต่อต้านและตีความใหม่ โดยการหยิบยืมอุดมการณ์การทำนามาครอบงำโดยปรากฏการณ์ในพื้นที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนในพื้นที่ใน 3 ลักษณะสำคัญ โดยมีรายละเอียดคือ

มองผ่านกิจกรรมของชุมชน

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรม บนผืนนาที่ช่วยกันเกี่ยวข้าว เพื่อแลกเปลี่ยนแรงงานนั้นอีกมิติหนึ่งที่ซ่อนทับอยู่ภายใต้วิถีการใช้ชีวิตดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึงการสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อการดำรงอยู่ในชุมชนเพื่อการนำเสนอเรื่องราวชีวิตส่วนหนึ่งของชาวนาให้สังคมได้รับรู้ผ่านกลุ่มคนที่มีความเหมือน และในขณะเดียวกัน การเข้าร่วมกิจกรรมในรอบชีวิตของคนในชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นพื้นที่ทางสังคมที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นชุมชนที่ผูกพันโดยการมีกิจกรรมงานแต่งงาน งานบวช และงานศพ ในพื้นที่เพื่อสร้างและรักษาบรรทัดฐานความเชื่อของสังคมร่วมกัน นัยยะหนึ่งนั้นเพื่อการการนิยามตัวตนเป็นการปรับพื้นที่ชีวิตให้สอดคล้องกับสังคมที่แสดงถึงความ

ประนีประนอมของการเป็นคนในชุมชน ไปสู่การช่วยงานในชุมชนซึ่งการทำงานเหล่านี้ทำให้ตัวตนของชาวนาไปสู่รูปแบบอื่น ไม่ว่าจะเป็น ครู สมาชิกเทศบาล แม่บ้าน หรือการเป็นคนในชุมชน ซึ่งศักยภาพในการนิยามตนเองที่เป็นอำนาจอย่างหนึ่งของชาวนามีทางเลือกของชีวิตท่ามกลางบริบทของสังคม ณ ปัจจุบัน ความเป็นชุมชนที่เกิดจากอุดมการณ์ร่วมของคนในชุมชนที่มองผ่านกิจกรรมบนสายน้ำที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชุมชนของกลุ่มคนในชุมชนหลาย ๆ กลุ่มเพื่อสร้างฝายกันน้ำซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ส่วนรวมที่เป็นพื้นที่ของการแสดงตัวตนในการต่อรองกับชุมชนและอีกด้านหนึ่งเพื่อแสดงตัวในการมีสิทธิเพื่อต่อรองกับรัฐในเรื่องการจัดการเกี่ยวกับชุมชนที่คนในชุมชนมีสิทธิในการจัดการชุมชนด้วยเช่นกัน การให้ความหมายกับพื้นที่ทางสังคมจึงสะท้อนให้เห็นว่าแม้ในพื้นที่ที่ดูเหมือนเป็นพื้นที่ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในการทำงานภายใต้ภาวะบีบคั้นของเวลา มนุษย์ก็ไม่เคยล้มที่จะสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันในด้านคุณค่าชีวิตของตนเองเพื่อร่วมถักทอสายป่านของความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน

มองผ่านพิธีกรรมของชุมชน

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นความเจริญก้าวหน้า ความทันสมัย ระบบความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ แต่ยังมีอีกมุมหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตของชาวนามที่ไม่สามารถละเลย หรือละทิ้งไปจากวิถีคิด ซึ่งนั่นก็คือ ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ และถือว่าเป็นความเชื่อเรื่องของอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่มีทั้งคุณและโทษ ภายใต้วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของชีวิตที่ผูกโยงกับพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็น พิธีกรรมการไหว้ตายาย ประเพณีวันว่าง ที่มีนัยยะของการผูกโยงความเชื่อเรื่องวิญญาณของบรรพบุรุษจะปกป้องดูแล รักษา ลูกหลานใน ลูกหลาน ให้อยู่เย็นเป็นสุข หรือ ชีวิตที่ผูกโยงกับเครือข่ายสายตระกูลที่มัก เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกับต้นสายตระกูลที่ชี้ให้เห็นถึงความตรงจำที่มีต่อความสัมพันธ์ของคนในช่วงชีวิตหนึ่งจนนำไปสู่ การเชื่อมโยงผู้คนในสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ที่ผ่านคำเรียกว่า “เราพี่น้องกัน” การให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตชีวิตที่ผูกโยงกับความตรงจำของปฏิทินบนท้องฟ้าที่เป็นกิจกรรมในรอบปีของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผูกโยงวิถีชีวิตของตนกับคนอื่น และรวมที่ผูกโยงอยู่กับบริบทของชุมชน ที่ยังคงจดจำเรื่องราวต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ในความตรงจำและกิจกรรมส่วนหนึ่งก็ยังถูกหยิบใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตที่สามารถพบเจอได้ในพื้นที่ และส่วนหนึ่งก็ค่อย ๆ เลือนหายไปตามปฏิทินที่เปลี่ยนช่วงชีวิตของทุก ๆ ปี ดังเช่น คำเรียกข้างขึ้นข้างแรมที่สะท้อนถึงมุมมองการใช้ชีวิตของคนในชุมชนที่ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามบริบทของสังคมและสังคมที่ต้องพึ่งพาสะดวกเป็นเกณฑ์การใช้ชีวิต

เครือข่ายทางสังคมที่ผูกโยงอยู่กับความเป็นญาติ ความเป็นพี่และความเป็นน้อง เพื่อแสดงให้กลุ่มคนรับรู้ถึงการมีความสัมพันธ์อันเครือญาติกับกลุ่มคนอื่นในชุมชนและในขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นถึงการมีเครือข่ายของชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงผู้คนในพื้นที่นั้นให้คนในชุมชนได้รับรู้ถึงความสัมพันธ์ของเครือข่าย

มองผ่านวิถีชีวิตของกลุ่มคน

วิถีชีวิตของกลุ่มคนได้นั้นย่อมเกี่ยวโยงกับการใช้ชีวิตในมิติของเศรษฐกิจของการใช้ชีวิตในแต่ละวัน ที่ปรากฏการณ์ในคลองหอยโข่งที่เป็นการผสมผสานการดำรงชีวิตในชุมชนในมิติเศรษฐกิจผ่านโครงสร้างของสังคมที่เข้ามาจัดกระทำในพื้นที่คลองหอยโข่งกับกระการก่อรูปเพื่อการเรียนรู้หรือถ่ายทอดเรื่องราวของเศรษฐกิจชุมชนที่เกิดจากวิถีเศรษฐกิจโลกที่มีผลต่อชุมชนนำไปสู่วิถีคิดของคนในชุมชนเพื่อการปรับตัวให้เข้ากับระบบทุนนิยมเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเกิดจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นพื้นที่สวนยางสวนแก้วมังกร นาบัว และบ่อปลา ที่มุ่งให้ความสำคัญกับระบบเงินตราที่สอดคล้องกับระบบทุนนิยม ในขณะเดียวกันการปรากฏตัวของภาครัฐก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อเศรษฐกิจชุมชนปรับเปลี่ยนไปจากเดิมอีกด้านหนึ่งด้วยเช่นกันไม่ว่าจะปรับเปลี่ยนเพื่อระบบตลาดโลก หรือจะเป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อการดำรงชีพที่เน้นเรื่องของวิถีพอเพียงรัฐที่ผสมผสานเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้ามาเป็นต้นแบบการเศรษฐกิจในชุมชน ซึ่งนั่นส่วนหนึ่งนั้นจะผูกโยงกับวิถีชีวิตที่เป็นชุดความรู้ใหม่ โดยผ่านการนำเสนอชุดความรู้ เหล่านั้นผ่านการให้ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบของพื้นที่สาธิตต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ฟาร์มตัวอย่างที่มีอยู่ในพื้นที่คลองหอยโข่งที่นำเสนอชุดความรู้โดยที่ชาวบ้านเป็นผู้สังเกตการณ์และเรียนรู้ในการจัดแสดงโดยภาครัฐที่ในมิติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นเศรษฐกิจที่อยู่ในอุดมคติที่เป็นชุดความรู้ใหม่ที่ชาวบ้านเป็นผู้เรียนรู้ตามนโยบายของรัฐและในขณะเดียวกันในมิติเศรษฐกิจที่ได้กล่าวมานั้นก็ได้ละเลยในเรื่องของมิติเศรษฐกิจชาวบ้านที่ยังคงมีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่ให้ความสำคัญวิถีพื้นถิ่นที่ยังคงมีการปลูกผัก เลี้ยงไก่ตามวิถีที่เคยมีมาตั้งแต่ในอดีต วิถีเศรษฐกิจของชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน และเมื่อเหลือก็ขายเป็นหลัก

ความเป็นชุมชนในพื้นที่คลองหอยโข่งที่มีการปะทะปะสานกับกลุ่มคนหรือบริบทของชุมชน กล่าวคือ ความเป็นชุมชนในพื้นที่ศึกษาผู้วิจัยได้มองความเป็นชุมชนในสามลักษณะ ด้วยกัน คือ เรื่องของการมองผ่านกิจกรรมของชุมชนที่มีทั้งกิจกรรมบนผืนนา ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของกลุ่มคนเพียงบางส่วนในชุมชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน และเมื่อมองผ่านกิจบนสายน้ำ ซึ่งสายน้ำถือได้ว่าเป็นของชุมชน ชุมชนก็เกิดการรวมตัวกัน กลายเป็นอุดมการณ์ร่วมของชุมชนที่มีความคิด หรือจิตสำนึกร่วมกันเพื่อชุมชน

ความเป็นชุมชนที่มองผ่านพิธีกรรมของชุมชนในเรื่องของการร่วมพิธีกรรมที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นกลุ่มเครือญาติมารวมกลุ่มกันภายใต้ความคิด ความเชื่อร่วมกัน และอีกประการคือการมองผ่านพิธีกรรมในรอบชีวิตที่กลุ่มคนในชุมชนไม่ใช่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือเครือญาติ แต่เป็นเรื่องของชุมชนที่คนในส่วนใหญ่ต่างมาประกอบพิธีกรรมร่วมกันผ่านการแสดงตัวตนให้กับคนในชุมชนรับรู้

ประการสุดท้าย คือ การมองผ่านเรื่องเล่าของคนในชุมชนที่พูดถึงเรื่องราวของการใช้ชีวิตที่บางส่วน หรือบางมุมมองของชีวิตที่ยังคงผูกโยงหรือกับเรื่องราวของเวลาที่ไม่ใช่บนหน้าปฏิทินแต่เป็นเวลาบนท้องฟ้า รวมทั้งความทรงจำเรื่องของการใช้ชีวิตในชุมชนที่ยังคงผูกโยงกับเครือข่ายของความเป็นและความป็นน้องของกลุ่มคนในแต่ละชุมชนที่เชื่อมโยงจากความทรงจำ ที่บอกถึงความเป็นเครือญาติ

การปรับตัวท่ามกลางกระแสบริโภคนิยม

กระแสบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาถึงปฏิบัติการที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของชาวนา ชาวนามีวิธีการต่อสู้ ต่อรองกับกระแสบริโภคนิยมทั้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ หรือนอกพื้นที่ ที่เป็นการแทรกซึมเข้าไปในระบบฐานคิดจนกลายเป็นวิถีชีวิตปฏิบัติที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ซึ่งจะปะปนอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ ข้าวของเครื่องใช้รวมไปถึงค่านิยมและความเชื่อต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ที่ผูกโยงเรื่องของการปรับเปลี่ยนในระดับอุดมการณ์ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสัญญาณของการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้น ย่อมมีนัยยะของการต่อสู้ ต่อรอง ทางด้านอุดมการณ์นัยยะบางช่วงเวลาที่เกิดในแต่ละมุมมองที่ต้องการสื่อ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นเปรียบได้กับอำนาจที่ถูกควบคุมผ่านระบบโครงสร้างทางสังคมในการควบคุมชาวนาทุกพื้นที่ชีวิต ชาวนาไม่ได้เป็นเพียงผู้ยอมรับความหมายการควบคุมโดยผ่านระบบพื้นที่ต่าง ๆ ที่โครงสร้างเป็นตัวกำหนดเท่านั้น แต่ได้สร้างความหมายใหม่ ตามวิถีคิด และมุมมองของชาวนาเพื่อการต่อสู้ ต่อรองกับระบบโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน

ในการให้ความหมาย “ชาวนา” ผู้วิจัยพบว่า ชาวนาเองก็มีพื้นที่ที่ต่อรองโดยการให้ความหมาย ในหลากหลายรูปแบบที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิต วิถีชีวิต จนกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ ชาวนาเลือกนิยามความหมาย ที่ซ้อนทับกัน ในหลากหลายรูปแบบในการเลือกที่จะนิยาม ไม่ว่าจะแสดงตัวในบทบาทของผู้นำชุมชน อบต. ข้าราชการครู หรือเลือกที่จะเป็นชาวบ้านธรรมดาในบางแง่มุมแต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับบริบทที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาด้วยเช่นกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ชาวนากับบริบททางสังคม

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นเปรียบได้กับอำนาจที่ถูกควบคุมผ่านระบบโครงสร้างทางสังคมในการควบคุมชาวนาทุกพื้นที่ชีวิต ชาวนาไม่ได้เป็นเพียงผู้ยอมรับความหมายการควบคุมโดยผ่านระบบพื้นที่ต่าง ๆ ที่โครงสร้างเป็นตัวกำหนดเท่านั้น แต่ได้สร้างความหมายใหม่ ตามวิถีคิด และมุมมองของชาวนาเพื่อการต่อสู้ ต่อรองกับระบบโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนไปกับเรื่องราวของการจัดการที่เป็น การครอบงำโดยนำโครงสร้างเข้ามาจัดการกับชาวนาโดยต้องการให้ชาวนาได้ทำนาต่อไปหรือเป็นอีกมาตราหนึ่งที่ดีจัดการให้ชาวนายังคงทำนาอยู่ส่วนหนึ่งนอกจากโครงสร้างทางสังคมที่เห็นรูปแบบเน้นเรื่องราวของชาวนาที่ชัดเจนในสังคมแล้วในส่วนของการสร้างสังคมที่เน้นการให้ความสำคัญกับชาวนาแล้วก็ตามในขณะเดียวกันนโยบายของภาครัฐที่ให้การสนับสนุนในเรื่องของการทำนาที่สนับสนุนกล้าพันธุ์ข้าวที่คอยให้การสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีแรงจูงใจในการทำนาอีกทางหนึ่งแต่กระนั้นก็ตามนโยบายที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงการสนับสนุนในด้านของการใช้พื้นที่นาเพื่อการปลูกข้าวเพื่อการทำนา เท่านั้นแต่มีอีกหน่วยงานที่ยังคงให้การสนับสนุนการใช้พื้นที่นา เช่น ในส่วนของสถานีพัฒนาที่ดินที่เน้นนโยบายการใช้พื้นที่นาเพื่อการทำนาสวนผสม

อีกด้านหนึ่งวัฒนธรรมก็หยิบยกให้กลายเป็นสินค้าที่ทางวัฒนธรรมที่ถูกผลิตซ้ำทางสังคมด้วยเช่นกัน เหมือนดังเช่นชุมชนคลองหอยโข่งที่นำเอาเรือพระที่ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของประเพณีลากพระข้ามพื้นที่ผ่านกระบวนข้ามพื้นที่จากอำเภอคลองหอยโข่งไปยังอำเภอเมือง เพื่อที่จะนำเรือพระมาประกวดยังพื้นที่ดังกล่าว

การปรับตัวของชาวนาในบริบทกับบริบททางสังคมที่มองผ่านนโยบายรัฐที่ชาวนาต้องปรับกับสังคมแบบใหม่ที่มีการขยายโครงสร้างพื้นฐานในส่วนของนโยบายรัฐที่ชาวนาเลือกที่จะปรับใช้กับวิถีชีวิตและยอมรับกับการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นในขณะเดียวกันในวัฒนธรรมท้องถิ่นชาวนาก็ปรับใช้ให้เข้ากับวัฒนธรรมโดยชาวนาได้มีการเลือกรับกับกระแสความทันสมัยเพื่อให้เข้ากับกระแสโลก โดยมีความสำคัญสังคมตามนัยยะของการนำเสนอที่นั้น ๆ ที่ชาวนาต้องการ

ชาวนากับบริบททางเศรษฐกิจ

พื้นที่คลองหอยโข่งเป็นอำเภอที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นขอบของเมืองเศรษฐกิจมีหลายด้านมุมเมืองทั้งจากหาดใหญ่ หรือกระทั่งสะเดา ซึ่งทั้งสองพื้นที่มีการปรับเปลี่ยนสู่การเป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะพื้นที่หาดใหญ่ที่มีหลากหลายธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็น แหล่งท่องเที่ยว แหล่งเทคโนโลยี แหล่งการค้า ซึ่งบริบทที่มีความหลากหลายเหล่านี้นำไปสู่การขยายพื้นที่เมืองไปยังบริเวณใกล้เคียง หรืออีกนัยยะหนึ่งพื้นที่คลองหอยโข่งผสมผสานรวมเป็นพื้นที่ที่อยู่ชายขอบของพื้นที่เมือง ที่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หยิบใช้ หรือรับเอาความหลากหลายเหล่านั้นเข้ามาในพื้นที่คลองหอยโข่ง มีพร้อมกับความทันสมัย และค่านิยมที่เกิดขึ้นในพื้นที่และ การอยู่ใกล้ความเป็นเมืองแสดงให้เห็นถึงการเป็นพื้นที่ที่มีการรับกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลายในเรื่องของการใช้ชีวิตแบบสังคมเมืองที่เน้นความสะดวกสบายอีกด้านหนึ่งก็เป็นการสร้างความเท่าเทียม ทางความรู้สึกไปพร้อม ๆ กัน และมีลักษณะเป็นตะวันตกทั้งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตของผู้คนในเรื่องความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีในขณะเดียวกันการมีพื้นที่เศรษฐกิจในพื้นที่คลองหอยโข่งเป็นอีกส่วนหนึ่งให้คนในพื้นที่ศึกษาเองมีกระบวนการเกิดเมืองหรือแรงเร้าให้คนให้คุณค่าเรื่องของเงินหรือการให้ความสำคัญกับพื้นที่เพื่อเกิดการสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นหรืออีกด้านหนึ่งก็เพื่อสร้างความต่างให้คนในพื้นที่คลองหอยโข่งกับกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีของคิดหล่อหลอมความคิดให้เกิดการเรียนรู้หรือมีการแลกเปลี่ยนในเชิงของเงินตรา ชีวิตที่ผูกโยงและเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในเขตชุมชนเมือง ดังเช่น การเข้าไปทำงานในเมือง และตลาดแห่งนี้ก็ยังมีชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงนำสินค้า มาขายที่ตลาดดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า การนำสินค้ามาขายของคนในชุมชนนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงสถานะที่คนในชุมชนถูกดึงเข้าสู่การผลิตเพื่อขายในระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา ทั้งในฐานะที่เป็นผู้ผลิต และผู้บริโภคสินค้า ด้วยเช่นกัน

การปรับตัวของชาวนาในบริบทกับบริบททางเศรษฐกิจที่มองผ่านการใช้ชีวิตของชาวนากับพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่เป็นลักษณะของตลาดคนทำงานที่มีนัยยะของการปรับใช้ชีวิตของคนทำงานนอกบ้านที่ยอมรับกับความสะดวกสบายเป็นส่วนใหญ่และในขณะเดียวกันพื้นที่ทางเศรษฐกิจบริเวณสามแยกเศรษฐกิจเป็นลักษณะของตลาดที่มีการจับจ่ายที่เน้นความใกล้ชิดและการใช้เงินทุนน้อยในการจับจ่าย และในบางครั้งก็ใช้ระบบเงินผ่อนในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ

ชาวากับกระแสบริโภคนิยม

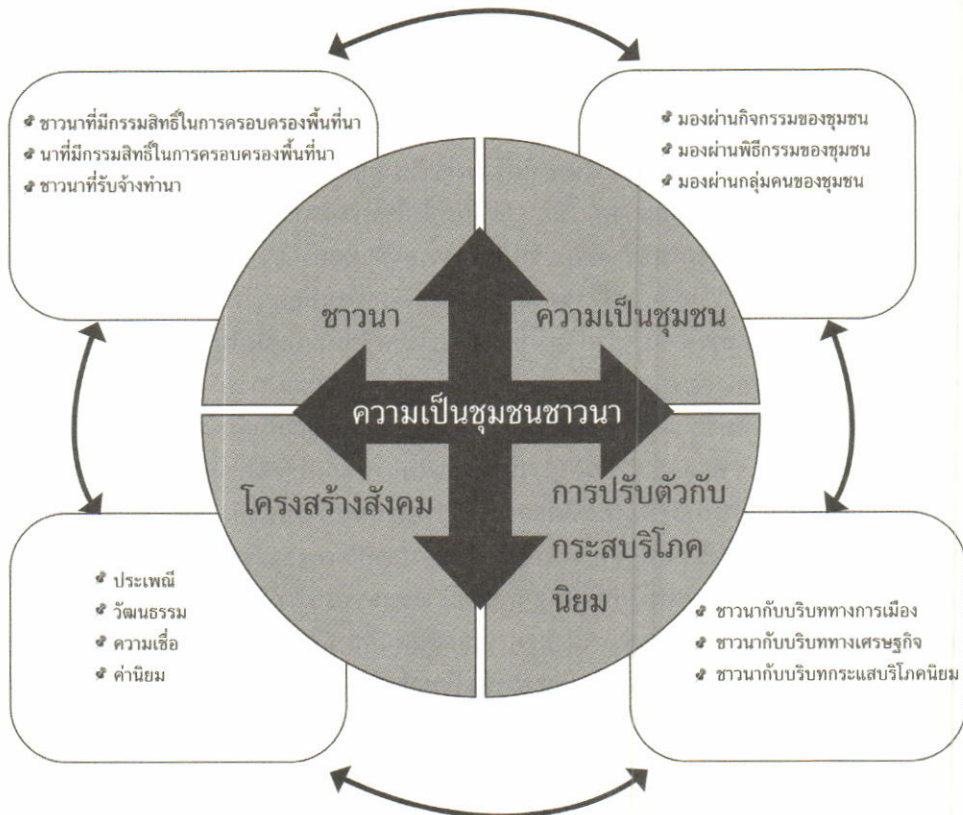
ระบบทุนนิยมอันเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนชุมชน ในการสร้างกระแสบริโภคนิยมขึ้นอีกทั้ง บริโภคนิยมนั้นยังเป็นกระแสที่ให้ความสำคัญกับวัตถุในฐานะที่เป็นสินค้าที่ผู้คนต้องบริโภคและผลักดันให้มนุษย์จำเป็นต้องบริโภคอยู่ตลอดเวลา เพื่อการกระตุ้นให้เกิดเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจและอีกด้านหนึ่งความซับซ้อนของการบริโภคนั้นไม่ได้บริโภคในเชิงวัตถุโดยตรงเท่านั้น หากแต่สินค้าดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์หรือสิ่งที่บริโภค การปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในพื้นที่คลองหอยโข่งนั้น นำไปสู่การปรับตัววิถีชีวิตสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานข้าวของเครื่องใช้และสัญลักษณ์ของความทันสมัยมาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวันในอีกมุมหนึ่ง ที่เกิดจากการผสมผสานข้าวของเครื่องใช้ที่ทันสมัยนั้น เป็นการสร้างความรู้สึกภูมิใจในการบริโภคสินค้าใหม่ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงนัยยะของความหมายและความแตกต่างที่เป็นสิ่งแสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตและฐานะความเป็นอยู่

โทรทัศน์ก็เป็นอีกทางหนึ่งที่ไม่เพียงเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่คลองหอยโข่ง ได้รับรู้เรื่องราวโฆษณา เกมโชว์ รายการเพลง และเหตุการณ์เมืองต่าง ๆ ทั้งที่เกิดในประเทศและนอกประเทศโทรทัศน์ก็ยังเป็นปัจจัยที่เอาพื้นที่คลองหอยโข่งรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจประเทศและเศรษฐกิจโลกให้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น และจากประเด็นดังกล่าวยังส่งผลให้เกิดการ ซื้อหา เพื่อการครอบครองข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ และส่วนหนึ่งก็เกิดขึ้นจากความคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ และยี่ห้อข้าวของต่าง ๆ จนในบางครั้งสิ่งเหล่านี้ยังปรากฏอยู่ในเรื่องราวของการพูดคุย การเล่าเรื่อง การแลกเปลี่ยน ผสมผสาน แทรกซึม และส่วนหนึ่งก็เปลี่ยนแปลงแบบแผนการดำเนินชีวิตอยู่ในชีวิตประจำวันของคนในพื้นที่คลองหอยโข่ง และการครอบครองโทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารตัวแทนหนึ่งของวิถีชีวิตสมัยใหม่ที่เร่งรีบและไม่ผูกติดกับพื้นที่เสมือนดังว่ามีการพบเจอกันได้ทุกพื้นที่และในขณะเดียวกันมือถือก็ปรับเปลี่ยนจากเครื่องมือที่แสดงถึงความทันสมัย อีกสัญลักษณ์หนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงการแสดงความเป็นตัวตนของผู้ใช้ในแง่ของการรักสนุกหรือเป็นผู้ที่เท่าทันเทคโนโลยี ตลอดเวลา

รถจักรยานยนต์และรถยนต์ก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชนที่ได้เป็นตัวขับเคลื่อน และเป็นตัวเสริมให้เกิดกระบวนการในเรื่องของเวลาให้คนในชุมชนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่ระยะเวลาไปด้วย ซึ่งภายใต้บริบทของชุมชนขนาดเล็กก็จะเห็นบรรยากาศที่กลายเป็นภาพชินตาของคนในชุมชน นั่นก็คือเห็นผู้ที่ขับรถไปมาในบริเวณชุมชน และนอกชุมชน และอีกด้านหนึ่งการมีพาหนะก็แสดงสัญลักษณ์ในสังคมฐานะทางสังคมของคนในชุมชนอีกรูปแบบหนึ่ง ในขณะเดียวกันการนิยมให้ลูกหลานได้เข้าไปเรียนในเมือง ก็เป็นอีกกระแสหนึ่งที่ชี้ให้เห็นวิถีชีวิตที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนที่มีต่อลูกหลาน และอีกด้านหนึ่งก็เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงฐานะทางสังคมในพื้นที่คลองหอยโข่งอีกทางหนึ่ง การปรับตัวกับกระแสบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นในพื้นที่คลองหอยโข่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่ชาวนาต่อรองกับกระแสบริโภคนิยมที่ชาวนามีต่อการบริโภคทั้งในแง่การบริโภคสินค้าที่เน้นความสะดวกสบาย และความทันสมัยในชีวิต และขณะเดียวกันก็เน้นความหมายของสินค้าที่ใช้ไม่ว่าจะเป็น ยี่ห้อต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการมีรสนิยมในการเลือกใช้สินค้านั้น ๆ

สรุปผลการวิจัย

ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาได้สะท้อนถึงนัยยะของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระแสความเคลื่อนไหวที่หลากหลายและซับซ้อน ในการพยายามทำความเข้าใจ พลวัตและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมบริโคนที่ทั้งเป็นการบริโคนิสต์และการบริโคนิยมร่วมกันภายใต้บริบทและการปฏิสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกิดขึ้นท่ามกลางกระแสบริโคนิยมในสังคมจนทำให้วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมในอดีต เริ่มเลือนหาย และถูกแทนที่ด้วยกระแสค่านิยมแบบสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ทีละน้อย จากการเป็นพื้นที่เชื่อมต่ออยู่กับพื้นที่อื่นๆ ในสังคมและไม่สามารถตัดตอน หรือวาดเส้น ตัดแบ่งออกจากแผนที่โลกที่เคลื่อนตัวเข้าสู่กระบวนการพัฒนาการเชื่อมโยงด้วยกระแสความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ซ้อนทับไม่หยุดนิ่ง และการเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัยในระดับประเทศและระดับโลกอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ดังภาพ

ภาพลักษณ์หรือการมองภาพของชาวนาส่วนหนึ่งก็ยังคงมองว่าชาวนาก็ยังดำรงวิถีชีวิตตามแบบโครงสร้างทางสังคมที่ประกอบด้วย ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมที่ทำให้เห็นภาพของชาวนาที่ยังคงผูกโยงอยู่กับโครงสร้างทางสังคม แต่อีกด้านหนึ่งชาวนาเองก็มีการปรับตัวกับกระแสบริโคนิยมทำให้ชาวนานั้นมีทั้งเหมือนและแตกต่างจากคนอื่นๆ ในบางแง่มุม เช่น บางช่วงเวลามีดำรง

อยู่ท่ามกลางความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์ต่าง ๆ ที่ผู้อยู่ในชุมชน บางแห่งมุดำรงอยู่ท่ามกลางความทันสมัยหรือความสะดวกสบาย

ความเป็นชุมชนชาวนาทำกลางกระแสบริโภคนิยมในพื้นที่อำเภอคลองหอยโข่งที่เกิดจากความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ร่วมกัน ที่ถูกซ่อนอยู่ภายใต้การรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่ผูกโยงผู้คนให้อยู่ในกิจกรรมเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมอยู่บนผืนนา ซึ่งเป็นพิธีกรรมของชาวนาที่ร่วมอุดมการณ์การทำงานร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่งในชุมชนที่ผสมผสานกันกลุ่มคนอื่นในชุมชนที่มีกิจกรรมบนผืนน้ำซึ่งสามารถผูกโยงกลุ่มคน กลุ่มต่างๆ ในชุมชนมาร่วมในกิจกรรมเดียวกันโดยการเชื่อมร้อยด้วยการมีอุดมการณ์ร่วมกันของคนในชุมชน และการมองผ่านพิธีกรรมซึ่งอาจจะเชื่อมร้อยผู้คนด้วยความเชื่อร่วมกัน ที่อยู่ในเครือญาติเดียวกัน เช่นพิธีกรรมการไหว้ตายาย หรืออาจจะเชื่อมร้อยผู้คนด้วยการมีแสดงตัวในพิธีกรรมของชุมชนที่เป็นญาติ คนบ้านใกล้เคียง คนรู้จัก คนสนิท ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือต่างพื้นที่ และประการสุดท้ายความเป็นชุมชนที่มองผ่านเรื่องเล่าของชาวนาที่ถูกผูกโยงด้วยความทรงจำที่เกี่ยวกับเวลาที่เป็นเวลาของท้องฟ้ากับการใช้ชีวิตของชาวนาในบางส่วนหรือความทรงจำเรื่องของเครือข่ายชีวิตที่ยึดโยงผู้คนในแต่ละพื้นที่ผ่านทรงจำเรื่องของการเป็นเครือญาติเดียวกัน

ชาวนาในอำเภอคลองหอยโข่งมีพลวัต และการปรับตัวกับกระแสบริโภคที่มีอยู่ในพื้นที่ของชาวนานั้นจะดูในเรื่องของการปรับตัวของชาวนาใน สามประการ คือ มุมมองของชาวนากับบริบททางสังคม โดยผ่านการต่อรอง และเลือกที่จะแสดงตัวตนในสถานะอื่นที่ไม่ใช่ชาวนา ประการที่สองชาวนากับบริบททางเศรษฐกิจ การปรับตัวของชาวนาในบริบทกับบริบททางเศรษฐกิจที่มองผ่านการใช้ชีวิตของชาวนากับพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่มีนัยยะของการปรับใช้ชีวิตของคนทำงานนอกบ้านที่ยอมรับกับความสะดวกสบายเป็นส่วนใหญ่ ประการสุดท้าย ชาวนากับการปรับตัวกระแสบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นในพื้นที่คลองหอยโข่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่ชาวนาต่อรองกับกระแสบริโภคนิยมที่ชาวนามีต่อการบริโภคทั้งในแง่การบริโภคสินค้าที่เน้นความสะดวกสบาย และความทันสมัยในชีวิตและขณะเดียวกันก็เน้นความหมายของสินค้าที่ใช้ไม่ว่าจะเป็น ยี่ห้อต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการมีรสนิยมในการเลือกใช้สินค้านั้นๆ

ความเป็นชุมชนชาวนาที่ปรากฏพื้นที่คลองหอยโข่งในรูปแบบที่เป็นรูปธรรม และวิถีคิดที่เป็นเรื่องนามธรรม ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องของความคาดหวังของชุมชนและบริบทของสังคมไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการเจรจาต่อรองในชีวิตประจำวัน ที่ได้รับจาก สังคม วัฒนธรรม อีกทั้งชาวนาก็ยังมีประสบการณ์ร่วมของการเป็นคนในชุมชน หรือมีสำนึกร่วมของชาวนากับกลุ่มคนอื่นๆ ในสังคม ชาวนาที่มีความสามารถในการกระทำและสัมพันธ์กับโครงสร้างสังคมอย่างซับซ้อนที่อยู่ในรูปแบบการดำเนินชีวิตท่ามกลางความหลากหลายที่แตกต่างกันไป การสร้างอัตลักษณ์ผ่านการเจรจาต่อรองเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวิถีปฏิบัติภายใต้ความเหมือนที่ช่วงเวลาหนึ่งเป็นชาวนาและความแตกต่างที่อีกช่วงเวลาหนึ่งชาวนาก็ออยู่ในสถานะอื่นในชุมชน ทั้งก็ขึ้นอยู่กับบริบทและลักษณะของความสัมพันธ์กับคนอื่น บริบทแวดล้อม หรือพื้นที่ของความสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). การพึ่งตนเองศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์,
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2534) แนวความคิดวัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชษฐา พวงหัตถ์.(2546).โครงสร้างผู้กระทำการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2546.). อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- วัฒนา สุกัญศีล.(2546). โลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล(2546). อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด.กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์.(2544). วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน : พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ประเด็นวัฒนธรรมกับการสร้างเสริมสุขภาพ 2547 : กระบวนการผลิตซ้ำ และสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม. เครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพ จังหวัดสงขลา <http://www.songkhlahealth.org/paper/685> (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2552)